

креативності, прагнення до лідерства та панування, агресивності, егоцентризму. Час відмовитись від цих стереотипів, визнати право на самореалізацію кожної особистості.

Сподіваємось, що модерна Україна продемонструє більш толерантне ставлення до різних статей і гендерів, на законодавчому рівні визнає право кожного на статеву та гендерну ідентичність, що відповідає базовим принципам антропоцентризму та гуманізму.

Список використаних джерел

1. Основи теорії гендеру : Навчальний посібник. Київ, 2004. 536 с.
2. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1128-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>
3. Словник гендерних термінів, присвячений основній термінології в галузі гендеру та фемінізму. <http://a-z-gender.net/ua/>
4. Сприйняття ЛГБТ людей та їх прав в Україні: травень 2022 року. Аналітичний звіт. https://gay.org.ua/publications/AReport_NashSvit_May2022.pdf

КУЗЬМЕНКО СЕРГІЙ,

професор кафедри цивільного, трудового права та права соціального забезпечення факультету №4 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, професор

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ – ЦЕ ПРЯМИЙ ШЛЯХ ДО ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

«Гендерна рівність – це чутливий індикатор, який демонструє, наскільки розвинутою і демократичною є держава»

Рональд Інглхарт

На прикладі країн ЄС можна стверджувати, що країни з високими показниками представництва жінок у політичних інституціях мають не лише вищий рівень забезпечення громадянських прав і свобод. Такі держави — більш економічно розвинуті, оскільки створюють умови для політичного й економічного різноманіття, толерантності, інклюзивності та міжособистісної довіри [1]. А тому гендерну рівність можна визначити як частину широкої культурної трансформації, що змінює функціонування традиційних суспільств і сприяє розвитку демократичних інститутів [1].

Тобто гендерна політика в Україні, особливо в умовах обраного курсу на побудову європейських демократичних інститутів, постає зовсім у новому, актуальному світлі. Вона вимагає утвердження цінності гендерної рівності як у суспільстві загалом, так і у різних його інституціях, зокрема. Йдеться мова, насамперед, про недопущення гендерної дискримінації, про забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень (у першу чергу, через обрання в представницькі органи та призначення на урядові посади), про забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків щодо поєднання професійних і сімейних обов'язків, про унеможливлення проявів гендерного насильства тощо [1].

А зараз трошки європейської статистики. Так, Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) опублікував глобальне дослідження – Індекс гендерного розриву (The Global Gender Gap Index), який вимірюється вже 15 років поспіль, починаючи з 2006 року [5]. Так, станом на 2016 рік, Україна займала 69 місце за індексом гендерної рівності (у рейтингу серед 142 країн) [1]. У топ-10 країн за індексом гендерної рівності тоді увійшли Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Руанда, Філіппіни, Швейцарія, Словенія та Нова Зеландія [1].

Нове дослідження 2021 року показало, що глобальний індекс гендерного розриву становить 68%, а це є кроком назад у порівнянні з 2020 роком (розрив збільшився на 0,6%) [5]. У 2022 році вимірювання охоплювало 153 країни, 2023 році – вже 156. Україна посіла 74 місце у світі, втративши 15 сходинок [5].

Цьогорічний Global Gender Gap Index свідчить, що для подолання гендерного розриву у світі знадобиться 135 років. В минулому році йшлося про 100 років [5]. Такий спад можливо пояснити тільки війною.

Як і раніше, в світі, залишаються невтішними прогнози щодо гендерного паритету у політиці. На сьогодні, гендерний розрив за цим показником закритий лише на 22% (у порівнянні з попереднім роком розрив збільшився на 2,4%). Загалом у парламентах країнах світу збільшилась кількість депутаток. Водночас, негативні тенденції у деяких великих країнах нівелюють прогрес, який демонструють менші країни [5].

Але це світові цифри. В той же час, в Україні, а конкретніше, як приклад, можна навести Кропивницьку міську раду, де третина депутатів – це жінки, тобто це значно більше ніж 22 світових відсотки. Усі вони входять до міжфракційного депутатського об'єднання «Рівні можливості». Про те, настільки важливо, щоб жінки були в політиці на державному й місцевому рівнях, розповіли в етері Українського радіо Кропивницького депутатки Катерина Колтунова й Ольга Ковальова-Алокілі [6]. «За прикладом колег в інших областях і Верховній Раді ми бачимо, що таке об'єднання – дієвий інструмент. У попередній каденції також було міжфракційне об'єднання, але там було лише п'ять депутаток. У цьому році нас вже 14 депутаток» [6].

На сьогодні, у Кропивницькому, «вперше, три із семи постійних комісій в міській раді очолюють жінки. До цього їх традиційно очолювали чоловіки, і навіть таку важку й важливу комісію, як земельна, очолює жінка. Є фракція де представництво жінок 50 на 50» [6]. Необхідно зауважити, що досвід європейських країн показує, що ті країни, які вже давно мають достатнє представництво жінок у політиці, тільки виграли від цього. В політиці цінується фаховість з того чи іншого питання, а в Кропивницькій міській раді всі депутати, і чоловіки і жінки – є дуже фаховими з різних питань [6].

В той же час, поза роботою в міській раді Катерина Колтунова – заступниця начальника Кіровоградської обласної військової адміністрації з гуманітарних питань та одна зі співзасновниць громадського простору Krop:hub.

А Ольга Ковальва-Алокілі – директорка Регіонального фонду підтримки підприємництва в Кіровоградській області [6].

Тобто, гендерна демократія в дії – це принцип, що забезпечує жінкам на рівних умовах із чоловіками право голосувати на всіх виборах і публічних референдумах та бути обраними до всіх публічно виборних органів; брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду, обіймати державні посади, а також здійснювати державні функції на всіх рівнях державного управління; брати участь у діяльності неурядових організацій і асоціацій, що вирішують питання громадського та політичного життя країни. Іноді наявність гендерних диспропорцій в окремих сферах означає фактичну дискримінацію, що не відповідає вимогам сучасної демократії [2].

Наприклад, існує не лише вертикальна, а й горизонтальна сегрегація за сферами діяльності, що перетворює освітню галузь, статистику, охорону здоров'я, соціальний захист і низку інших галузей чисто на жіночу царину. Відповідно така диспропорція шкодить урахуванню статевої специфіки та негативно впливає на остаточний результат діяльності [2].

Відтак, формування і функціонування в Україні гендерної демократії має стати в сучасних умовах, по-перше, обов'язковою умовою формування свідомого і активного громадянського суспільства та соціально відповідальної демократичної держави, по-друге, важливим чинником формування суспільних партнерських взаємовідносин на основі гендерної паритетності [4, 7, с. 42].

Тож гендерна рівновага, перш за все, як елемент паритетної демократії упереджує можливі негативні наслідки щодо різних статей у всіх без винятку напрямках функціонування держави й суспільства та в управлінні всіма без винятку соціальними процесами [2]. В свою чергу можливий гендерний дисбаланс в українському суспільстві значною мірою зумовлений низкою стереотипів, які гальмують повноцінну самореалізацію представників обох статей [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що демократизація суспільства неможлива без врахування гендерної проблематики. Адже громадянське

суспільство – це, перш за все, суспільство з однаковими можливостями для самовизначення і самореалізації для всіх його членів, як чоловіків, так і жінок.

Список використаних джерел

1. Юлія Біденко, Валентина Кисельова. Гендерна політика в Україні: складний шлях від декларацій до позитивних дій. URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/news/314-pro-hendernu-polityku-v-ukraini>
2. Співвідношення паритетної демократії та гендерної рівності. URL: HTTPS://JUST.ODESSA.GOV.UA/INDEX.PHP?VIEW=VIEWNEWS&PAGE_ID=3407
3. Баласинович Н. О. Гендерна демократія: особливості становлення в Україні. *Науковий журнал Політикус*. 2020. Вип. 5. С.29-34. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10357/1/Balasynovych.pdf>
4. Венгер О. Особливості становлення гендерної демократії в Україні. *Політичний менеджмент*. 2009. №3. С. 145-153. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59800/14Venger.pdf?sequence=1>
5. Наталія Жачек. Жінки:50%. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/gender-gap-2021-rozryv-zbilshuyetsya-ukrayina-vtratyla-15-pozytsij/>
6. Жінки в політиці. URL: Suspilne.media
7. Гендерні аспекти державної служби : монографія / М.І. Пірен, Н.В. Грицяк, Т.Е. Василевська, О.М. Іваницька ; за заг. ред. Б. Кравченка. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 336 с.